

KS. MARIUSZ CHAMARCZUK SDB

*MIŁOŚĆ CZYNNA*¹ CARITAS URZECZYWISTNIANA
W DZIAŁALNOŚCI SPOŁECZNEJ
POLSKIEJ MISJI KATOLICKIEJ W SZWECJI

WSTĘP

Głębokie prawdy humanizmu chrześcijańskiego głoszone od stuleci przez naśladowców Chrystusa, czego efektem stało się ubogacenie Ewangelią kultur europejskich i światowych, to z pewnością oprócz teorii wyrosłych z nauczania Chrystusa (różnego rodzaju kierunków nauk teologicznych, filozoficznych, antropologicznych i moralnych), także historia czynów osób poszukujących Boga, czerpiących przykład i wzór od Założyciela chrześcijaństwa. Czyny te były i są świadectwem głębokiej solidarności z innymi, nie tylko współwyznawcami tej samej religii, ale konkretnymi osobami pozostającymi w „potrzebie”. Solidarność taka, wyrastająca z motywacji chrześcijańskiej miłości bliźniego, wrażliwości na „biedę i nędzę ludzką”, dostrzegająca cierpienie, opuszczenie, bezradność, beznadzieję i zapomnienie, była i jest wyzwaniem dla każdego człowieka poszukującego spełnienia w granicach swego czasu. Przepiękne postawy takiej solidarności odnajdujemy w wielu miejscach świata. Przykłady takiej działalności napęłniają szacunkiem i podziwem. Łatwiej jednak o nich mówić, opowiadać i przekazywać szlachetne czyny z przeszłości lub innego miejsca, trudniej być sprawcą, pomysłodawcą i realizatorem *miłości czynnej*, zobowiązującej ale przecież bezinteresownej, niosącej nadzie-

¹ Wyrażenie używane w teologii pastoralnej jako określenie praktycznego realizowania w codziennym życiu postawy wprowadzania w czyn treści ewangelicznego przykazania miłości bliźniego, czyli szeroko pojętego czynienia dobra. Postawa taka urasta do rangi osobistego zaangażowania w dzieło ewangelizacji świata poprzez świadectwo własnego życia. Jest również postawą czysto eklezjalną, gdyż Kościół jako instytucja bosko-ludzka oprócz przekazywania Orędzia Zbawienia za pomocą *słowa*, czyni dzieła miłosierdzia i pochyła się nad nędzą ludzką (materialną i moralną), wypełniając w ten sposób swoje podstawowe zadanie wynikające z Ewangelii. Por. F. Woronowski, *Zarys teologii pastoralnej*, Warszawa 1988; także J. Koral, *Podstawy działalności charytatywnej Kościoła na przykładzie organizacji Caritas*, Kraków 2000.

ję osobom prawdziwie potrzebującym pomocy – bez fałszywej fasonady i pruderii, bez hipokryzji i oczekiwania na oklaski oraz pochwały.

Polonia szwedzka (licząca 66 552 osoby w 1999 r.)², a szacowana na ok. 70 tys. osób w momencie wejścia Rzeczypospolitej Polskiej w struktury Unii Europejskiej, nie jest społecznością dorównującą liczebnie dużym grupom polonijnym przebywającym w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie, Wielkiej Brytanii, Francji czy Niemczech. Jednak pomoc niesiona Rodakom w kraju i innym potrzebującym osobom jest niewymiernie większa, wydawać by się mogło, niż możliwości tej grupy. Polscy katolicy (gdyż głównie o nich tutaj mowa, choć nie tylko), gromadzący się przy punktach duszpasterskich, najpierw w Oskarström, następnie w Malmö, Lund, Helsingborg, Göteborg, Västerås czy w Sztokholmie, od samego początku „organizowania się” w nowym kraju zamieszkania, stawiali sobie za jeden z najważniejszych celów swej działalności: niesienie pomocy Rodakom w Ojczyźnie. Duszpasterze polonijni, koordynując niejako te poczynania i włączając się w nie czynnie, traktowali je (i czynią to nadal) jako przedłużenie swej pracy duszpasterskiej wśród Polonii szwedzkiej. Dokonuje się to w najrozmaitszy sposób, zgodnie z inicjatywami powstającymi w kręgach osób zainteresowanych tym rodzajem działalności.

Analizując materiały archiwalne, będące formalnym dowodem prowadzonej działalności charytatywnej przez poszczególne ośrodki PMK w Szwecji, można odnaleźć, wyszczególnić i usystematyzować je według następującego klucza: 1) systematyczna pomoc niesiona instytucjom kościelnym o charakterze charytatywnym, edukacyjnym i wychowawczym; 2) współpraca z fundacjami dobroczynnymi różnych specjalności³; 3) wspieranie regionów zagrożonych lub zniszczonych kataklizmami i konfliktami zbrojnymi; 4) dofinansowywanie inicjatyw na rzecz edukacji i wychowania dzieci i młodzieży; 5) pomoc niesiona osobom prywatnym znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

Pięć wymienionych powyżej kategorii klasyfikacyjnych to próba usystematyzowania i opisania podejmowanych inicjatyw niesienia pomocy. Nie wyczerpuje ona jednak i nie ogranicza swymi ramami wszystkich znalezionych podczas badań przypadków, o których będzie mowa w dalszej części niniejszego studium. Należy także zauważyć, że poszczególne płaszczyzny niesienia pomocy material-

² Dane Centralnego Biura Statystycznego w Szwecji (Statistiska Centralbyrå), a także wg informacji uzyskanych z Konsulatu Generalnego RP w Sztokholmie.

³ Wśród tych fundacji na szczególne wyróżnienie zasługuje *Medyczne Wsparcie dla Polski* w Sztokholmie (*Medicinskt Bistånd för Polen i Stockholm*, MWDP) prowadzony przez p. Eleonorę Grinndal. Fundacja ta założyła się zorganizowaniem bardzo wielu akcji charytatywnych, zbiorów najpotrzebniejszych artykułów medycznych, takich jak: sprzęt rehabilitacyjny, lekarstwa, pomoce ortopedyczne, łóżka szpitalne, przyrządy ginekologiczne, stoliki opatrunkowe, wózki inwalidzkie, chodziki (tzw. rulatory), aparaty rentgenowskie, szpitalne łóżkowe dźwigi osobowe. Por. *Rozliczenie z działalności Medycznego Wsparcia dla Polski*, podp. E. Grinndal, list do rektora PMK z 29 VIII 2001 r., arch. PMK Sz, t. – *Caritas*; MWDP – *rozliczenie finansowe dla PMK*, z 30 IV 2002 r., podp. Eleonora Grinndal, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas*.

nej i finansowej często przenikają się nawzajem tworząc część wspólną przy opisywanych faktach zaistniałej pomocy.

1. POMOC INSTYTUCJOM KOŚCIELNYM

Rozpoczynając charakterystykę pierwszej kategorii, dotyczącej systematycznej pomocy niesionej instytucjom kościelnym o charakterze charytatywnym, edukacyjnym i wychowawczym, na pierwszym miejscu należy wyszczególnić wspieranie dzieła kształcenia i wychowania młodego pokolenia. W latach 1946–1948 księża polscy pracujący w Szwecji: Czesław Chmielewski, Józef Taczała, Bronisław Szymański i Jan Przydacz organizowali systematyczne zbiórki pieniężne jako pomoc dla studentów polskich i litewskich, podejmujących wysiłek rozwoju intelektualnego na uniwersytetach szwedzkich⁴. Na prośbę biskupa Józefa Gawliny przyjmowano i uposażano także studentów z zagranicy⁵. Dało to z pewnością impuls szerszego zainteresowania się potrzebami uczelni katolickich.

1.1. Wspieranie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego

Od 1954 r. działalność ta ukierunkowana została na rzecz Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego⁶. Przez wiele lat jako jedyna, niezależna, katolicka uczelnia, kształciła i przygotowywała w duchu chrześcijańskiego humanizmu elity społeczne, utrzymując się w znacznej mierze z datków osób prywatnych i zbiorów pieniężnych organizowanych przez ośrodki duszpasterskie w Ojczyźnie i zagranicą. Jako dowód wdzięczności za przesyłane ze Szwecji wsparcie finansowe dla KUL-u zachowały się listy poszczególnych rektorów tej uczelni kierowane do rektorów ośrodków duszpasterstwa polskiego w Szwecji, z opisem potrzeb i planowanych wydatków. W załączeniu widnieją także egzemplarze rozliczeń z przesłanych środków⁷. Społeczności polonijne korzystające z duszpasterstw przy polskich kościołach i misjach włączały się i włączają w akcję wspierania tej wyższej uczelni katolickiej w Polsce.

⁴ Rozliczenia zbiorów pieniężnych przeznaczonych na niesienie pomocy młodzieży polskiej i litewskiej; 1946–1948; najczęściej wymieniane nazwiska ofiarodawców: Kazikowski, Pomian, Jankowski, Matuszak, Tumidajska, Pudulis, Rubuko, Begasiński, Arch. PMK Malmö, t. – *Różne*.

⁵ J. Gawlina, bp, List do ks. Chmielewskiego w sprawie przyjęcia w Szwecji studentów ze środkowej i wschodniej Europy, z 3 II 1947 r., Arch. PMK Sztokholm, t. – J. Gawlina.

⁶ Por. *Sprawozdania finansowe PMK Malmö w latach 1952–1962*, Arch. PMK Malmö, t. – *Finanse*.

⁷ Por. S. Wielgus, ks., *List dziękczynny i rozliczenie z datków na KUL*, z 12 V 1993 r., Ldz. 12/66/93/RZ, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*; S. Wielgus, *List dziękczynny i rozliczenie z datków na KUL*, z 27 V 1994 r., Ldz. 16/16/94/RZ, tamże; A. Szostek, ks., *Wyrazy wdzięczności Rektora KUL za przekazaną pomoc na rzecz uniwersytetu*, Ldz. 144/01/DZ, z 14 II 2001 r., Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas*. Z powodów uznanych za konieczne przez rektorów poszczególnych ośrodków duszpasterskich nie podaje się szczegółowych danych liczbowych dotyczących przekazywanych środków finansowych.

Osobami, które w tej działalności przodowały i wyróżniały się w Szwecji byli: mec. Bożysław Kurowski z Lund oraz inż. Tadeusz Głowacki ze Sztokholmu, wpisani na listę Przyjaciół KUL⁸.

1.2. Współpraca z organizacją *Caritas*

Kolejną ważną instytucją kościelną otrzymującą stałą pomoc i wsparcie PMK w Szwecji jest organizacja *Caritas*, mająca swoje komórki organizacyjne w Szwecji jako *Caritas Sverige*, czy też regionalnie, jako np. *Caritas Stockholm*. Należy zauważyć, że mimo zobowiązań, jakim podlega PMK w Szwecji z racji formalnej przynależności do struktury Kościoła lokalnego, to jednak nie pomija jednostki organizacji *Caritas Polska*⁹. W pierwszym przypadku pomoc włączona jest w działalność *Caritas* w diecezji sztokholmskiej, w której swoich przedstawicieli ma także PMK i przez nich włącza się aktywnie w prowadzoną działalność¹⁰. Gdy chodzi o pomoc organizacji *Caritas* w Polsce, odbywa się ona na trzy sposoby. Pierwszy, tradycyjny, polega na okresowych zbiórkach pieniężnych przekazywanych do „centrum” lub poszczególnych oddziałów krajowych tej organizacji. Drugi, to pomoc udzielana z przeznaczeniem na konkretny cel. Dotyczy ona prośb o wsparcie osób indywidualnych poszukujących środków na dokonanie różnego rodzaju operacji medycznych, opłacenie ośrodka rehabilitacji, zakupu niezbędnych lekarstw nieosiągalnych w Polsce itp. Trzeci sposób dotyczy grup osób poszkodowanych w wyniku katastrof ekologicznych, powodzi, wojen. Wśród nich na główne miejsce wysuwa się zbiórka pieniędzy organizowana przez Polski Związek Katolicki w Sztokholmie z pomocą PMK, jako pomoc dla poszkodowanych wojną w Rumunii, zbiórka dla ofiar wojny w Kosowie¹¹, dla poszkodowanych trzęsieniem ziemi w Turcji¹² oraz zbiórki dla osób dotkniętych

⁸ Wywiad z mec. Bożysławem Kurowskim przeprowadzony 3 VI 2002 r. w Lund; por. In Memoriam śp. Tadeusz Andrzej Głowacki 30 IX 1917 r. Kraków – 20 VIII 2001 r. Stockholm, „Roczniki Instytutu Polsko-Skandynawskiego” XVI (2000/2001), s. 43–47.

⁹ Por. J. Koral, *Podstawy działalności charytatywnej Kościoła na przykładzie organizacji Caritas*, Kraków 2000.

¹⁰ Na podstawie korespondencji oficjalnej, organizacyjnej i grzecznościowej zgromadzonej w archiwum PMK w Sztokholmie, będącej „kopalnią” wiedzy o różnorodnych inicjatywach dobroczynnych podejmowanych przez organizację *Caritas Sverige* i *Caritas Stockholm* oraz współpracy na tej płaszczyźnie z PMK. Por. Arch. PMK Sztokholm, t – *Caritas*.

¹¹ Por. Caritas Polska, *Rozliczenie z dotacji na rzecz Kosowa z dnia 1 lipca 1999*, podp. ks. dr W. Łazewski Dyrektor Caritas Polskiej, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas*; tenże, *Podziękowanie za pomoc dla Kosowa z 25 V 1999*, ks. dr W. Łazewski, tamże.

¹² Por. Caritas Polska, *Podziękowanie za pomoc ofiarom trzęsienia ziemi w Turcji, z 14 X 1999*, podp. ks. dr W. Łazewski, tamże; Caritas Polska, *Rozliczenie środków finansowych przeznaczonych na pomoc ofiarom trzęsienia ziemi w Turcji w okresie od sierpnia do grudnia 1999 r.*, z 3 I 1999, podp. tenże, tamże.

powodziami w Polsce: w 1997 r.¹³ i w 2001 r. (głównie dla najbardziej poszkodowanej wówczas dzielnicy Gdańska – Oruni Dolnej¹⁴).

Pośród prośb indywidualnych kierowanych poprzez *Caritas*, jako przykłady można wymienić najbardziej bolesne i wzbudzające współczucie, dotyczące małych dzieci i młodzieży. Na przykład *Centrum Zdrowia Dziecka* z Warszawy za pośrednictwem *Caritas* zwróciło się w 1994 roku o pomoc w sfinansowaniu leczenia dziewczynki chorej na zespół *Turnera*, w przypadku którego niezbędne było leczenie genetyczne i hormonalne¹⁵. Kolejny przypadek dotyczy prośby z *Centrum Zdrowia Matki Polki* w Łodzi, z *Oddziału Nefrologii i Dializoterapii* o pomoc dla dziewczynki w wieku 9 lat, u której rozpoznano chorobę o bardzo poważnym rokowaniu i postępującym charakterze, noszącej nazwę: *wtórna skrobiawica w przebiegu wieloletniego młodzieńczego przewlekłego zapalenia stawów*. Jedyne możliwości lecznicze wymienione w prośbie to stosowanie plazmaferezy lub wysokich dawek immunoglobulin¹⁶. Kolejny, jeden z wybranych przykładów z 2001 r., wskazuje na sytuację, kiedy młody człowiek doświadczony trwałym kalectwem w wyniku tragicznego wypadku, z rekomendacją *Caritas* kieleckiej, kieruje list, błagając wręcz o pomoc¹⁷. Także *Caritas* Archidiecezji Krakowskiej zwracała się z prośbą o udzielenie wszelkiej pomocy w organizowaniu zbiórek pieniężnych niezbędnych w rehabilitacji młodej kobiety, która w wyniku przewlekłej choroby została poddana amputacji podudzi. W tym przypadku także udzielono pomocy¹⁸.

Przykłady można mnożyć i nie sposób wymienić wszystkich figurujących w materiałach archiwalnych faktów. Prowadząc poszukiwania i badania, nasuwa się

¹³ Za tę spontaniczną akcję pomocy, w obszernym pięknym liście osobiście podziękował kard. Henryk Gulbinowicz, Metropolita Wrocławski, podkreślając, że dzięki takiej pomocy przywraca się ludziom doświadczonym cierpieniem nadzieję i wiarę w to, że nie są sami, co jest prawdziwym świadectwem chrześcijańskiej solidarności. Por. List z 29 IX 1997, mps z osobistą pieczęcią i podpisem Metropolity Wrocławskiego kard. H. Gulbinowicza; Za współpracę z *Caritas* Polską i niesioną pomoc nadeszły także podziękowania od Prymasa Polski kard. Józefa Glempa, List z 16 IX 1997 r., N. 3104/97/P, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas* II.

¹⁴ Por. Rozliczenie zbiórki na pomoc dla poszkodowanych powodzią w Gdańsku 8, 15, 22, 29 lipca 2001, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas*; R. Świrydiuk, ks., *Podziękowanie za zebrane w Sztokholmie i przesłane do Gdańska datki na pomoc w parafii św. Jana Bosko w Gdańsku Oruni*, („Otrzymane pieniądze przeznaczone na zakup papy izolacyjnej, środków czyszczących, wodę i jedzenie dla poszkodowanych”), z 30 VII 2001 r., tamże.

¹⁵ Centrum Zdrowia Dziecka w Warszawie, Pomnik-Szpital, Poradnia Endokrynologiczna, Prośba w sprawie A. Ziemczyk, z 30 VIII 1994 r., L/E/PEN/94, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas* I.

¹⁶ Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi, Orzeczenie w sprawie zdrowia Jolanty Sekuły i prośba o pomoc, z 28 XII 1993 r., tamże.

¹⁷ Caritas Diecezji Kieleckiej, Prośba rodziny i przyjaciół o pomoc finansową dla Jacka Zielińskiego, z 5 IX 2001 r., Ldz. 291/2001 Kielce, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas* I.

¹⁸ Caritas Archidiecezji Krakowskiej, pismo z 9 VII 1995 r. podpisane przez wicedyrektora Caritas ks. Józefa Łędzkiego, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas* II.

jednak refleksja, że solidarność międzyludzka i społeczna wrażliwość jest pozytywną cechą charakteryzującą społeczność polonijną w Szwecji.

1.3. Pomoc seminariom duchownym

W opisywanej, pierwszej kategorii niesienia pomocy instytucjom kościelnym, znajdujemy troskę o instytucje przygotowujące kandydatów do kapłaństwa, czyli o seminaria duchowne. Oprócz praktyk dokonywania zbiorów na poszczególne seminaria, PMK od początku swego istnienia, w zależności od własnej sytuacji i możliwości pomagała różnym seminariom w Polsce. Na pierwszym miejscu należy wyszczególnić seminaria tych rodzin zakonnych, które prowadzą działalność duszpasterską wśród Polonii szwedzkiej, a więc oblatów, pasjonistów i salezjanów. Wspierane instytucje to nowicjat w słynnym sanktuarium Krzyża Świętego na Łysej Górze¹⁹ w Górach Świętokrzyskich oraz zabytkowe seminarium w Łądzie nad Wartą. Innymi seminariami wspieranymi przez PMK było Seminarium Diecezjalne we Włocławku (zwłaszcza w czasach powojennych dzięki staraniom ks. Jana Przydacza, proboszcza polskiej kolonii w Oskarström w latach 1949–1953). Pośród materiałów archiwalnych znajdujemy również korespondencję z władzami wznoszonego nowego seminarium diecezjalnego w Rzeszowie, zwłaszcza podziękowania za zbiórki pieniężne i przesyłane środki materialne²⁰. W miejscu, gdzie opis dotyczy wspierania instytucji kościelnych, należy wspomnieć również o pomocy niesionej budującym się kościołom w Polsce, co zostanie podjęte w dalszej części pracy.

1.4. Pomoc zgromadzeniom zakonnym

Kolejną ważną grupą instytucji wspieranych przez PMK w Szwecji są żeńskie zgromadzenia zakonne. *Mniszki klaryski od Wieczystej Adoracji* z Kłodzka wyrażają często wdzięczność za przesłane datki na ich klasztor zapewniając o modlitwie w intencji Polonii w Szwecji. W ich sprawie odnajdujemy także wymowny list biskupa warmińskiego Edmunda Piszcz, tłumaczącego trudną sytuację siostr w Polsce i potrzebę pomocy temu zgromadzeniu zakonnemu²¹. Matka prowincjalna *siostr*

¹⁹ Szczyt w Górach Świętokrzyskich, we wschodniej części Łysogór, wysokość 595 m., ścisły rezerwat Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Znajduje się na nim zespół klasztorny benedyktynów (zał. XII w.) z kościołem późnobarokowym św. Krzyża, z pozostałościami romańskimi, którego wystrój zmieniono w XVIII w. na barokowy. Por. *Encyklopedia PWN*, Warszawa 1992, s. 472.

²⁰ Por. Podziękowanie dla ks. B. Wegnerowskiego za dar dla Wyższego Seminarium Duchownego w Rzeszowie, z 8 VII 1993 r., podp. Prorektor ds. Administracyjnych (podpis imienny nieczytelny), Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

²¹ E. Piszcz, bp., *List intencyjny w sprawie udzielenia pomocy Siostrze Klaryskom*, Kłodzko dn. 24 VII 1990 r., Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

karmelitanek *Dzieciątka Jezus* (s. Narcyza Chmura) dziękuje za wsparcie finansowe budowy domu dla sióstr w Ksawerowie k. Łodzi. *Siostry karmelitanki bose z Usolu Syberyjskiego* dziękują za regularną pomoc finansową w ich pracy na „niehumanitarnej ziemi”²². *Siostry klawerianki* (w osobie s. Iwony Osękowskiej) dziękują PMK za wspieranie dzieł misyjnych prowadzonych przez to zgromadzenie. *Siostry elżbietanki z Home of Peace in Jerusalem* dziękują za fundusze na chleb dla sierot zgromadzonych w prowadzonym przez nie ośrodku. Dużą część korespondencji pierwszej połowy lat dziewięćdziesiątych zajmują podziękowania od s. Krystyny Czurak, dyrektora Północnopraskiego Centrum Pomocy Społecznej w Warszawie, nagrodzonej w 1993 r. specjalną nagrodą ministra pracy i polityki socjalnej za wybitne osiągnięcia w zakresie pomocy społecznej²³. Odnajdujemy podziękowanie od *sióstr albertynek* z Krakowa gromadzących codziennie około 100 bezdomnych na jeden ciepły posiłek. PMK przez 2 lata dostarczała część sumy przeznaczonej na dożywianie biednych i bezdomnych z tego ośrodka. W ich imieniu dziękuje za pomoc s. Hanna Głogowska²⁴. Z Domu Brata Alberta w Kielcach samotni, starzy ludzie dziękują osobiście za okazaną pomoc następującymi słowami: *My starzy, przez nikogo niechciani, serdecznie Wam w Sztokholmie dziękujemy za dar serca*²⁵. *Siostry karmelitanki bose z Warszawy* dziękują za pomoc w dokończeniu budowy klasztoru we wsi Osiny Nowe koło Mińska Mazowieckiego. Czyni to przełożona nowego klasztoru s. Teresa Siemińska²⁶.

2. WSPIERANIE FUNDACJI I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Kolejną dużą grupą wyszczególnioną podczas prowadzonych badań, z którą współpracowała Polonia szwedzka za pośrednictwem PMK są przeróżne fundacje. Rozpoczynając wyszczególnienie najważniejszych, wypada najpierw przedstawić fakt współpracy z fundacją szwedzkiego Kościoła Luterńskiego *Stig*

²² Kuria Prowincjalna Warszawskiej Prowincji Ojców Karmelitów Bosych, *Konto misyjne na cele fundacji Sióstr Karmelitanek Bosych w Usolu Syberyjskim w Rosji*, List intencyjny podp. s. Maria, s. Teresa, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas*.

²³ Por. Dyplom Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej w Warszawie z 20 XII 1993 r. w sprawie nagrody dla s. Krystyny Czurak, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas*.

²⁴ Por. H. Głogowska, *Powinno się być dobrym jak chleb, który dla wszystkich leży na stole. Podziękowanie ks. B. Wegnerowskiemu za przekazaną pomoc dla biednych podopiecznych*, Kraków 1 VII 1996 r., Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

²⁵ Z listu od Koła Towarzystwa Pomocy im. Brata Alberta w Kielcach, z 21 VI 1993 r., Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

²⁶ List z 4 III 1997 r. do rektoratu Polskiej Misji Katolickiej w Sztokholmie, podpis. S.T. Siemińska – przełożona, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

*Hedbergs Hjälpverksamhet*²⁷. Największa częstotliwość kontaktów z tą organizacją przypada na lata 1990–1995. Współpraca polegała przede wszystkim na wspólnym gromadzeniu i przesyłaniu do Polski (Gdańsk, Gdynia, Jelenia Góra) żywności, ubrań, lekarstw, sprzętu medycznego (wózki inwalidzkie, łóżka szpitalne, strzykawki jednorazowego użytku, pieluchy dla niemowlaków). Powyższa współpraca była wynikiem zainteresowania Polską i jej sytuacją przez pastora Stiga Hedberga z Vaxholmu. Wśród różnych podziękowań za tę działalność wyróżnia się podziękowanie wiceprezydenta Jeleniej Góry, który nie znajduje słów, aby wyrazić wdzięczność za opiekę nad najbiedniejszymi osobami tego miasta²⁸. Do współpracujących organizacji zaliczyć można także fundację *Rodzina Nadziei* z Gdańska, zajmującą się działalnością charytatywną wśród biednych Trójmiasta, która dzięki pomocy PMK organizowała zbiórki pieniężne w Sztokholmie w 1993 r. Polska Misja Katolicka włączyła się również w międzynarodową akcję organizowaną przez polonijną fundację o nazwie *Centrum Paderewskiego* z Chicago, prowadzoną przy współudziale *Tarnowskiego Towarzystwa Muzycznego* i Ministerstwa Kultury i Sztuki w Warszawie. Akcja zakrojona na szeroką skalę miała na celu uratowanie od zniszczenia unikatowego zespołu dworskiego w Krasnej Dolnej koło Tarnowa. Zaangażowanie i pomoc PMK odnotowana jest również w Złotej Księdze Izby Pamięci Dworu Ignacego Jana Paderewskiego w Krasnej Dolnej²⁹. Ważną działalność dobroczynną i współpracę na rzecz ochrony rodziny, chrześcijańskiego wychowania dzieci, objęcia ochroną dzieci poczętych, tworzenia ośrodków poradnictwa rodzinnego i Przychodni Zdrowia Rodziny zauważamy we współpracy z fundacją *Pro Humana Vita* z Krakowa. Powstała ona dzięki pomocy *Arcybractwa Miłosierdzia* (założonego w XVI w. przez jezuitę ks. Piotra Skargę 1536–1612). PMK, odpowiadając na prośbę o udzielenie pomocy, przesłała środki finansowe, za co dziękuje gorąco Prezes Rady Fundatorów dr inż. Jan Sińczak³⁰. Wśród rachunków znajdujemy także dowody przesyłania pomocy dla szwedzkiej fundacji lekarskiej o nazwie *Läkarmissionen hjälparbete*, co może świadczyć między innymi o częstej współpracy z szwedzkimi środowiskami lekarskimi. Z prośbą o pomoc zwróciła się także nowo powstała fundacja *Centrum Rehabilitacji osób Niepełnosprawnych w Cieczewie*, woj. poznańskie. Za otrzymane wsparcie dziękuje prezes Zarządu Fundacji Józef Lewandowski. Ogólnopolska Fundacja Charytatywna *Dar Serc* z Rzeszowa składa serdeczne podziękowanie za przekazane dary: odzież, obuwie, wózki, aparaty telefoniczne, które

²⁷ S. Hedberg, *Ang. hjälp med bidrag för inköp av instrument till sjukhus i Polen*, Vaxholm 29 VIII 1994 r., Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*; S. Hedberg, *Ang. hjälp med omkostnader för inköp av läkemedel till Polen*, Vaxholm 1 VI 1994 r., tamże.

²⁸ List dziękczynny z 16 IV 1991 r. podpisany przez wiceprezydenta Miasta Jelenia Góra Łukasza Tuczyńskiego, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

²⁹ Por. List pomysłodawcy odbudowy dworu I.J. Paderewskiego Andrzeja Gozdka do Iwony Pomian z 27 IV 1992 r., Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

³⁰ Por. Podziękowanie z 7 II 1992 r., Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

trafiły do ludzi bardzo biednych, dzieci specjalnej troski i do polsko-ukraińskich zespołów artystycznych w Nowojaworsku. Była to odpowiedź na akcję przeprowadzoną na rzecz tej fundacji przez *Towarzystwo Polaków „Ogniwo”* i PMK w Sztokholmie. Kapituła *Orderu Uśmiechu* tej fundacji przyznała również ówczesnemu rektorowi PMK tenże order za pomoc biednym dzieciom³¹. *Fundacja dla Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego we Wrocławiu* dziękuje za przekazaną pomoc na realizację zadań statutowych, prosząc o dalsze wsparcie w czasie trudnej sytuacji popowodziowej³². Czyni to dyrektor Zarządu Fundacji mgr inż. Włodzimierz Lewandowski. Wśród wielu fundacji zwracających się o pomoc często pojawia się *Fundacja Pomocy Dzieciom z Chorobą Nowotworową*, na której prośbach istnieją ręczne dopiski, prawdopodobnie jednego z duszpasterzy: *przeprowadzono zbiórkę w Johannes kyrka; fundację wsparli anonimowi ofiarodawcy lub przekazano określoną sumę*. Kolejną fundacją współpracującą z PMK i otrzymującą pomoc była *Fundacja Rodziców Dzieci Chorych na Białaczkę w Szczecinie*. Współpraca polegała przede wszystkim na wynajdowaniu sponsorów i przeprowadzaniu zbiórek pieniężnych wśród wiernych w kościołach oraz poszukiwaniu innych fundacji w środowisku szwedzkim, które mogłyby pomóc konkretnym dzieciom w ich leczeniu. Zebrane środki były także przeznaczane na budowę Oddziału Hematologii i Onkologii Dziecięcej w Szczecinie³³.

3. SOLIDARNOŚĆ WE WZNOSZENIU OBIEKTÓW SAKRALNYCH

Wśród świadczonej pomocy materialnej w czasach, kiedy następowało aktywne poprawianie i rozbudowywanie zaplecza duszpasterskiego w Polsce, nie zabrakło rzeczywistej troski i zrozumienia dla tych, którzy zwracali się o pomoc do Polaków w Szwecji za pośrednictwem PMK. Były to cegiełki składane z myślą o tym, że jeśli każdy z proszonych coś przekaze na budowę określonego kościoła, powstanie on mimo trudności, na chwałę Bożą i ku pożytkowi ludzi. Pierwszym znakiem powyższej działalności napotkanym w prowadzonych badaniach i poszukiwaniach jest niesienie pomocy „budującym się parafiom”. Wśród prośb nadsyłanych z Polski odnajdujemy prośbę rady parafialnej i proboszcza nowej parafii w Koszalinie o wsparcie budowy kościoła pw. św. Józefa

³¹ Por. Podziękowanie Dyrektora Ogólnopolskiej Fundacji *Dar Serc* Feliksa Foryta, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas II*.

³² Pismo z 2 VIII 1997 r. z pieczęcią fundacji i podpisem Dyrektora Zarządu Fundacji mgr inż. Włodzimierza Lewandowskiego, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas II*.

³³ Por. List intencyjny Przewodniczącego Stowarzyszenia Rodziców Dzieci Chorych na Białaczkę i Inne Choroby Rozrostowe Krwi, Roberta Kłodzińskiego, z 8 XI 1997 r., arch. PMK Sz, t. – *Caritas II*.

Rzemieślnika³⁴. Poszukując śladów niesienia konkretnej pomocy w wznoszeniu i remontowaniu obiektów sakralnych, natrafiamy podczas badań archiwalnych także na prośbę parafian i proboszcza krakowskiej parafii pw. Wszystkich Świętych, pod którego opieką znajduje się zabytkowy kościół pw. św. Piotra i Pawła³⁵. List intencyjny autorstwa ks. Mariana Jakubca opatrzony jest piękną, okrągłą pieczęcią, z łacińskim napisem *Parochia Omnium Sanctorum* na obrzeżach, w który wpisany jest wieniec laurowy otaczający Baranka Paschalnego z chorągwią zwycięstwa, nad nim zaś korona królewska, a poniżej znajduje się krzyż maltański³⁶. Znajdujemy także prośbę osób zaangażowanych czynnie w rozbudowę parafii Podwyższenia Krzyża św. w Krakowie, proszących o wszelką pomoc materialną w budowie kościoła i obiektów parafialnych³⁷. Kolejnym wydarzeniem wartym wyróżnienia w obecnym studium jest gorące podziękowanie proboszcza nowej, prężnej parafii i dyrektora budującego liceum w Bydgoszczy – Fordonie, ks. Wojciecha Blicharza, salezjanina³⁸. Także grupa osób świeckich odpowiedzialnych za odbudowę i prowadzenie Domu Wychowawczego św. Jana Bosko w Trzcińcu (woj. zachodniopomorskie). Także ich opiekun duchowy ks. Kazimierz Lewandowski SDB dziękują PMK w Szwecji za zbiórki pieniężne, przesłaną pomoc materialną i wsparcie duchowe, w imieniu wychowanków ośrodka pochodzących z rodzin rozbitych, patologicznych, sierot i półsierot znajdujących w prowadzonym ośrodku drugi dom³⁹. Odnajdujemy również prośbę parafian z Lubinia, którzy własnymi siłami, pod kierownictwem proboszcza wybudowali dwupoziomowy kościół i na etapie wykończenia obiektu stoją przed koniecznością zatrudnienia wykwalifikowanych pracowników. Licząc na zrozumienie i solidarność, z góry dziękują za udzielenie pomocy⁴⁰. Pięknym dowodem niesienia pomocy jest zaproszenie skierowane na ręce rektora PMK w Sztokholmie na konsekrację nowego kościoła w Krakowie⁴¹.

³⁴ List do Polonii w Szwecji podpisany przez proboszcza ks. Ryszarda Hendzela i Radę Parafialną parafii św. Józefa w Koszalinie, z 10 XII 1989 r., Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

³⁵ List pt: *Do Przewielebnego Duchowieństwa, Przeznaczonych Wiernych Katolików i wszystkich ludzi dobrej woli w Szwecji*, Kraków 26 VI 1990 r., ks. M. Jakubiec, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

³⁶ Por. tamże.

³⁷ Por. ks. J. Mrowiec, List z 25 XI 1991 r., Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

³⁸ List dziękczynny pt: *Dziękujemy za pomoc*, ks. W. Blicharz, Fordon 3 II 1992 r., Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

³⁹ List z 12 V 1993 r., *Podziękowanie*, podpisany przez mgr Z. Langowską, K. Szpakowską, K. Nowak i ks. K. Lewandowskiego, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

⁴⁰ Prośba listowna z 5 V 1994 r. podpisana przez ks. W. Kozere SDB, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

⁴¹ Zaproszenie i podziękowanie pt: *Przewielebny Księżu Rektorze Misji Katolickiej w Sztokholmie*, podpisany w imieniu komitetu organizacyjnego o. N. Karsznia, 25 III 1995 r., Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas II*.

Szeroki przegląd regionalny, gdy chodzi o kierowane do PMK prośby skłania do wniosku, że działalność i dobroczynność Polonii szwedzkiej była przekazywana poprzez dzielenie się osiągnięciami i możliwościami uzyskania środków za granicą do zrealizowania inicjatyw budowlanych i remontowych. Poprzez osoby wyjeżdżające ze Szwecji do Polski informacje te przekazywano, dzieląc się tym, co dzieje się w społeczności polskiej. Z takich informacji skorzystał proboszcz borykający się z długami po wybudowaniu kościoła, kaplicy i plebani we wsi „rozłożonej” na długości 12 km, o nazwie Kamesznica w województwie bielsko-bialskim. Uzyskał konkretną pomoc w formie zorganizowanej zbiórki pieniężnej przez osoby uczestniczące w rekolekcjach Odnowy w Duchu Świętym w Kamesznicy⁴². Przykładem troski o zabytki mieszczące się w dalekich, czasami zapomnianych miejscowościach może być proboszcz parafii Szczaniec, w województwie zielonogórskim, który z racji niemożności uzyskania środków na konserwację zabytkowych organów kościoła parafialnego pw. św. Anny, wybudowanego w 1670 r., rozesłał list intencyjny do Polonii, z prośbą o *wdowi grosz* i zachętą do współodpowiedzialności za kulturalne dziedzictwo Ziemi Odzyskanych⁴³.

4. POMOC SZKOŁOM I OŚRODKOM WYCHOWAWCZYM

Kolejna grupa objęta szczególnym zainteresowaniem działalności charytatywnej PMK w Szwecji to ośrodki szkolne i wychowawcze, prowadzące czynną działalność⁴⁴, poszukujące środków na jej rozwijanie i udoskonalanie, usprawnianie, polepszanie bazy bibliotecznej, sprzętu dydaktycznego, komputerowego, specjalistycznego. Są to krótko mówiąc przedszkola, ochronki, szkoły podstawowe i średnie oraz domy wychowawcze, internaty, bursy utrzymujące się w dużej części z opłat uczniów. Inicjatywy podejmowane przez wymienione instytucje zasługują na uznanie z wielu względów, ale między innymi dlatego że wykazują dużą aktywność w obszarze poszukiwania i uzyskiwania środków na swoją, jakże pożyteczną działalność. Na wyróżnienie takiego zaangażowania i udzielenia pomocy finansowej przez PMK zasługuje z pewnością Liceum Ogólnokształcące im. Świętej Rodziny w Krakowie, które 8 grudnia 1993 r. obchodziło 100-lecie istnienia i działalności pedagogiczno-wychowawczej⁴⁵. Materia-

⁴² List do Polskiej Misji podpisany przez proboszcza parafii w Kamesznicy pw. Imienia Najśw. Maryi Panny ks. W. Zązela, z 10 IV 1997 r., Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas II*.

⁴³ Por. List pt. *Szanowni Państwo*, z 3 maja 1993 r., z pieczęcią Duszpasterstwa Parafii pw. św. Anny w Szcząncu, podpisany przez proboszcza ks. K. Ładę SDB, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

⁴⁴ Por. List dziękczynny Gimnazjum Towarzystwa Salezjańskiego im. J. Bosko w Trzcińcu, z 18 X 2002 r., podp. ks. L. Ziola, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas*.

⁴⁵ Por. List pt.: *Na ręce Przewielebnego Księdza Rektora*, z 10 XII 1993 r., podpisany przez ks. dr F. Placzka – Duszpasterza Szkoły, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

ły archiwalne zawierają pokaźną liczbę próśb i podziękowań, co wskazuje na intensywną współpracę kierownictwa, a zwłaszcza duszpasterza, ks. dr Franciszka Płaczkę z PMK w Sztokholmie⁴⁶. Wśród materiałów i dokumentów znajdujemy także ślady dofinansowywania posiłków dla dzieci korzystających ze stołówek szkolnych. Przykładem takiego niesienia pomocy może być regularne wspieranie Szkoły Podstawowej nr 77 w Gdańsku Oliwie⁴⁷. W następujących słowach młodzież tej szkoły dziękuje za otrzymaną pomoc w liście udekorowanym tarczą szkoły⁴⁸.

Niesiona pomoc nie ogranicza się wyłącznie do szkół w Polsce. W prowadzonych badaniach odnajdujemy dowody współpracy z *Fundacją Pomocy Szkołom Polskim na Wschodzie im. T. Goniewicza*, wspierającą polskie inicjatywy edukacyjne w Krajach Nadbałtyckich, Białorusi, Ukrainie i Kazachstanie. Na te cele organizowane są, cieszące się dużą hojnością Polonii, zbiórki pieniężne. Osobą mocno zaangażowaną w tę działalność jest Adolf Szutkiewicz – były zesłaniec z Kazachstanu, który wrócił do Polski w 1956 r., a w 1984 r. otrzymał wilczy bilet do Szwecji za działalność w NSZZ „Solidarność” Regionu Piłskiego. Czynił inicjatywy dobroczynne dla Polaków żyjących w Kazachstanie, zwłaszcza dzieci⁴⁹. Osobą taką również była Magdalena Pramfelt-Orzegowska, dziennikarka Polskiej Sekcji Radia Szwedzkiego, będąca pomysłodawczynią zbiórek pieniężnych na rzecz pomocy domom dziecka i szkołom w Bośni (Matulja) oraz dzieciom – ofiarom wojny, według specjalnego projektu *Caritasu* w Rijecie (Bośnia)⁵⁰. Inne wzruszające świadectwo okazywania zainteresowania losem poszkodowanych przez życie młodych ludzi stanowi podziękowanie dyrektor Katarzyny Kujawskiej z *Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Młodzieży Przewlekłe Chorej* w Jachrance. Pełen wzruszenia list, opisujący sytuację i stan zdrowotny młodzieży korzystającej z rehabilitacji i leczenia w ośrodku, uzupełniony wstrząsającymi zdjęciami, jest rzadko spotykanym dokumentem, porażającym realnością cierpienia. Okazana przez PMK pomoc finansowa dała odrobinę radości płynącej z przeświadczenia, że ci młodzi ludzie mogą liczyć na

⁴⁶ Por. *Korespondencja z Liceum Ogólnokształcącym im. św. Rodziny w Krakowie 1985–1995 i Stowarzyszeniem Dom Rodzinny*, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*, II.

⁴⁷ Por. *List Potwierdzenie*, z 4 XII 1991 r., podpisany przez dyrektora szkoły mgr Zbigniewa Jezierskiego, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

⁴⁸ Por. *List dziękczynny uczniów Szkoły Podstawowej nr 77 w Gdańsku Oliwie*, z grudnia 1991 r., Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

⁴⁹ Por. *Rozliczenie z przeprowadzonych zbiórek na rzecz dzieci polskich z Kazachstanu*, Sztokholm 16 VIII 1994 r., Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*.

⁵⁰ Por. *Sprawozdania ze zbiórek pieniężnych i podziękowania za okazaną pomoc z 1 II i 1 III 1994 r.*, podpisane przez Magdalenę Pramfelt-Orzegowską, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas I*; por. także *Podziękowania od Dyrektora Szkoły w Matulji* (Bośnia) – Ivana Trinajstica, tamże.

solidarność, współczucie i dobroć, a tym samym mogą czuć się jeszcze potrzebni, choćby z tego względu, że dzięki nim inni mają szansę być lepsi⁵¹.

Prowadząc poszukiwania i badania materiałów archiwalnych w kontekście niesienia pomocy placówkom zajmującym się dziećmi i młodzieżą, nie sposób pominąć przykładu pozytywnej odpowiedzi na prośbę o pomoc proboszcza parafii w Sońsku (dawne woj. ciechanowskie). Poprzez Grażynę Yonsson zwraca się z prośbą do PMK o pomoc dla Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Gołotczynie, w którym znajdują się dzieci niesłyszące i słabo słyszące. Większość z nich pochodzi z rodzin o trudnej sytuacji materialnej i rodzinnej (rodziny wielodzietne, rozbite, półsieroty i sieroty społeczne)⁵². Pomoc otrzymał także Zespół Opiekuńczo-Wychowawczy *Ochronka Bałucka*. Jest on historyczną kontynuacją *Ochronki* dla dzieci biednych robotników z Bałut w Łodzi. Placówka ta powstała w 1906 r. i zachowała polskie, patriotyczne tradycje pomimo rosyjskiego zaboru, następnie działań obu wojen światowych, ostatecznie została zamknięta w czasach stalinowskich w 1956 r. Reaktywowały ją siostry salezjanki w 1989 r.⁵³. Nie pozostawiono bez odpowiedzi próśb *sióstr benedyktynek misjonarek z Elku*, prowadzących Dom Pomocy Społecznej dla dzieci o barwnej nazwie *Tęczowy Dom*⁵⁴. Przeprowadzone zbiórki pieniężne były faktycznym dowodem okazania serca i rozumienia trudnej sytuacji materialnej, w jakiej znalazły się podobne ośrodki w czasie transformacji ustrojowej w Polsce. W rzeczywistości, która skłania do różnych inicjatyw na uwagę zasługuje *Spoleczne Policealne Studium Rzemiosł Artystycznych* prowadzone przez *Stowarzyszenie Pracy Twórczej* w Rzepczynie k. Połczyna Zdroju. Wśród wielu instytucji odpowiadających pozytywnie na prośby młodzieży i dyrekcji tego ośrodka, znalazła się również PMK, nawiązując współpracę z fundatorką, charyzmatyczną opiekunką młodzieży Zofią Langowską nazywaną *Białym Aniołem*⁵⁵. W trosce o sprawy najważniejsze, duchowe, zwróciła się ona

⁵¹ List dziękczynny pt.: *Czcigodny Księżu – z serca dziękuję za tak drogocenny dar*, z 27 I 1995 r., podpisany przez dyr. K. Kujawską, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas II*.

⁵² List *Do Polskiej Misji Katolickiej w Sztokholmie* pg p. Grażyna Yonson, z 27 XI 1997 r., podpisany przez proboszcza parafii w Sońsku ks. A. Fabisiaka, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas II*.

⁵³ Por. Podziękowanie *Bo byłem głodny, a daliście mi jeść*, z 10 VI 2001 r., podpisane przez dyrektora ośrodka s. R. Krzyżewską, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas III*.

⁵⁴ Ulotka informacyjna Domu Pomocy Społecznej *Tęczowy Dom Sióstr Benedyktynek Misjonarek w Elku*, por. List pt *Potwierdzenie odbioru*, z 9 IV 2001, podpisany przez s. dr H. Dębowską, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas III*; także: *Zaświadczenie Rektora PMK ks. M. Chojnackiego o legalności przewozu darów dla Domu Pomocy Społecznej Sióstr Benedyktynek Misjonarek* przez p. A. Cimińskiego, z 4 IV 2001 r., tamże, t. – *Caritas*. W kolejnym liście siostry dziękują za przeprowadzoną w Sztokholmie, zorganizowaną przez p. E. i J. Potrykusów, a popartą przez ks. M. Chojnackiego, szeroką akcję zbiórki środków na potrzeby ich ośrodka. Podp. s. Irmina, s. Barbara, s. Maria z „Tęczowego Domu”, Podziękowanie z 27 IX 2002 r., tamże.

⁵⁵ Por. D. Iskrzycka, *Anioł ją przyniósł na rękach*, „Głos Pomorza” 20–21 II 1999 r., s. 4; *Zosia – czyli anioł*, „Głos Koszaliński” 2–3 VIII 1997, bez aut.; B. Nowak, *Co może wytrwała ko-*

z prośbą do PMK o wyposażenie nowej kaplicy, którą uważała za centrum funkcjonowania ośrodka. PMK w Sztokholmie zatroszczyła się o tabernakulum, puszkę oraz bieliznę liturgiczną i ołtarzową⁵⁶. Jeszcze jedną ważną formą pomocy było opłacanie chętnego za okres nauki konkretnych uczniów w szkole prywatnej lub prowadzonej przez jakieś zgromadzenie zakonne. Wybranymi przykładami odszukanymi w materiałach archiwalnych są podziękowania od uczniów kończących edukację w następujących szkołach: *Liceum Ekologicznym* później *Ogólnokształcącym Towarzystwa Salezjańskiego* w Rumi k. Gdańska, *Collegium Salesianum* w Bydgoszczy – Fordonie, *Liceum Ogólnokształcącym Towarzystwa Salezjańskiego* w Aleksandrowie Kujawskim. Wśród tych podziękowań znajdują się także pojedyncze listy wdzięczności za okazjne wspieranie finansowe, np. wyjazdu na kolonie, obóz młodzieżowy lub harcerski, kurs nauki języka obcego (w Londynie, Paryżu, Rzymie)⁵⁷.

ZAKOŃCZENIE

W poruszanej tematyce dotyczącej społecznej działalności charytatywnej PMK w Szwecji jako świadectwa humanizmu chrześcijańskiego, należy podkreślić szczególną aktywność tej jednostki organizacyjnej Kościoła. Niniejsza prezentacja byłaby pełniejsza, gdyby przedstawiono konkretne liczby ukazujące realny poziom materialny niesionej pomocy. Należy jednak stwierdzić, że próba dokonania statystyk na podstawie szczątkowych danych i niepełnych ksiąg kasowych, w których niestety, z różnych względów, nie prowadzono dokładnych obliczeń, nie powiodła się. Z różnych przyczyn: z ostrożności, na prośbę ofiarodawców, z powodu braku czasu nie prowadzono dokładnej ewidencji. Z listów, podziękowań i częściowo zachowanych rachunków wynika jasno, że wiele środków przepłynęło przez PMK jako pośrednika, aby trafić bezpośrednio do potrzebujących. Czasami, aby nie rozdrażniać „przeciwników czynienia dobra na zewnątrz”, na rzecz pomijania doraźnych potrzeb społeczności polonijnej, ewidencja wydatków związanych z niesieniem pomocy była celowo pomijana. Z tego względu jest rzeczą trudną w prowadzonych badaniach odtworzenie jej faktycznego stanu. Powyższe wyniki prowadzonych badań wskazują jednak na głęboki humanizm i ludzką wrażliwość w posłudze *miłości czynnej* realizowanej przez

bieta: jak ofiarna Zofia wprowadziła do pałacu uzdolnione dzieci, „Kobieta i Życie”, XI 2000, s. 37–38; D. Iskrzycka, *Wymodliłam sobie pałac*, „Głos Pomorza” 10–11 I 1998 r., s. 8–9; M. Skolimowska, *Królewski dar*, „Głos Pomorza” 13 XI 1998 r.; B. Kopyt, P. Reszta, *Tam gdzie nie ma Wielkiego Brata*, „Rzeczpospolita” 24 IV 2001 r., s. A 7; M. Szypczak, *Wszystko jest możliwe dla tego kto wierzy*, „Gość Niedzielny” nr 24, 14 VI 1998 r., s. 20; *Rzeczpospolita: ratunek przed zamieraniem*, „Głos Pomorza” 17–18 III 2001 r., s. 10, bez aut.

⁵⁶ Por. Broszura-folder: *Dom Pracy Twórczej w Rzepczynie – Podziękowanie*, z 10 X 1998 r., Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas II*.

⁵⁷ Por. *Podziękowania i listy od uczniów z Polski*, Arch. PMK Sztokholm, t. – *Caritas, I, II, III*.

poszczególnych rektorów, duszpasterzy oraz osoby związane z działalnością PMK w Szwecji.

*ACTIVE LOVE CARITAS REALIZED IN THE SOCIAL ACTIVITIES
OF THE POLISH CATHOLIC MISSION IN SWEDEN*

Summary

Christianity demands actions which are an approval and guarantee of the authenticity of its deepest content and meaning. The Christian humanism may be realized in life in no other way than by considering the man in all his dimensions, also the dimension of his basic needs for material things indispensable for a dignified life, needs that often can only be satisfied thanks to the help from other people or institutions. The above article is a presentation of the charitable works of Polish Catholic Mission in Sweden, who apart from its pastoral mission that is carried out among Polish emigrants, is also engaged in showing active love, Caritas, through collaboration with different organizations, foundations, orders, hospitals, schools and individual people. It's an activity that confirms the thesis that mature Christianity demands to be fulfilled through commitment to helping people in need, since it is a common imperative that has its source in the Christian values.

Nota o Autorze: ks. dr **MARIUSZ CHAMARCZUK SDB** – absolwent UKSW w Warszawie, kierownik Salezjańskiego Ośrodka Dokumentacji Duszpasterstwa w Szwecji, współpracownik Instytutu Badań nad Kulturą Polonijną w Monachium. Prowadzi badania nad procesami integracyjnymi współczesnej Europy oraz nad wpływem Kościoła katolickiego na procesy integracyjne.

Słowa kluczowe: Caritas, działalność charytatywna, solidarność międzyludzka.